

Teaduskirjanduse lugemissaalide avakogu tähestikkataloog (LA)

Kataloogipass

I. Kataloogi ülesanne ja koostamise käik

Kataloog kajastab raamatukogu uue hoone teaduskirjanduse lugemissaalide (loodus- ja täppisteadused ning sotsiaal- ja humanitaarteadused) avakogusse deponeeritud kirjandust. Avakogu¹ loomist alustati 1980. aastal, enne uude majja kolimist. Kasutusele võeti uus, UDK-1 põhinev süstemaatiline paigutusviis, kohaviit moodustati UDK indeksist ja autorimärgisest.

Kataloogimisosakond alustas 1982. a teaduskirjanduse lugemissaalide tähestikkataloogi (tähis – LA) koostamist: kaardid dubleeriti peakataloogi (G) põhikaardi järgi ja need liideti LA-sse. See oli ainuke kataloog, mis näitas avakogus olevate trükiste kohaviitasid.

Üleminekul arvutikataloogimisele 1994. a jätkati kaartkataloogide, sh LA täiendamist ja redigeerimist. Infosüsteemi INNOPAC rakendamisega lõpetati 1. jaanuarist 1999. a LA ja kõikide teiste kaartkataloogide täiendamine ning jooksev töö nendega. Kuigi aastatel 2001.–2002. eemaldati veel kataloogist kustutatud trükiste karate, ei peegeldanud LA enam adekvaatselt lugemissaalide avakogu ja 2003.a. kataloog konserveeriti.

II. Asukoht

Kataloog asus esialgu teaduskirjanduse lugemissaalide fuajees. 16.05.2001. a tõsteti LA sedelkataloogide ruumi (r 263), kuna kogu info oli juba sisestatud e-kataloogi. Kahe aasta pärast pidi otsustatama, kas kataloog säilitada või mitte.

III. Suurus

Kataloogi suurus seisuga 01.01.2003. a oli 40 kasti: 3 kasti eestikeelse kirjanduse, 33 kasti võõrkeelse kirjanduse (sh. 19 kasti slaavi tähestikus), 1 kast geograafiliste kaartide ja 3 kasti ajakirjade ja jätkväljaannete kohta. Kaartide arv oli ca 35 000.

IV. Sisu

Kataloogis peegeldusid teavikud:

- laadi järgi: raamatud, geograafilised kaardid, jätkväljaanded, ajakirjad, ajalehed
- keelte järgi: ladina ja slaavi tähestikus keeltes
- ilmumiskoha järgi: olenemata ilmumiskohast
- ilmumisaasta järgi: põhiliselt 10 viimase aasta väljaanded, 2 viimase aasta ajakirjad ja jätkväljaanded, jooksva aastal saabunud ajalehed
- kogude järgi: kataloog peegeldas teaduskirjanduse lugemissaalide avakogus olevat kirjandust.

---

¹ Vt arhiivist metoodilist juhendit teaduskirjanduse lugemissaalide avakogu koostamise põhimõtete kohta.

V. Kirje

Kirjed koostati kataloogimisosakonnas. LA-s kasutati täielikku kirjet, mille aluseks olid Nõukogude Liidus kehtinud kataloogimisreeglid "Единые правила описания произведений печати для библиотечных каталогов". 1. aprillist 1978. a. mindi üle uuele kirjevormile, mille aluseks oli Nõukogude Liidus ilmunud standard ГОСТ 7.1-76. Ühtlasi hakati kasutama ka Eestis koostatud metoodilisi materjale. 1994. aastal, seoses üleminekuga arvutikataloogimisele, võeti kasutusele rahvusvahelised kirjestandardid ja -reeglid (ISBD, AACR). (Vt p VIII. Kataloogimisreeglid ja metoodilised juhised).

Kataloog sisaldas põhi-, viite- ja teatmekaarte. Igale väljaandele koostati põhikirje autori, kollektiivautori või pealkirja järgi. Autori või kollektiivautori nimi kirje pealdises toodi alati ühesuguses vormingus. Mitmekõiteliste teoste puhul kasutati koondkirjet.

Kirjes kasutati teose ortograafiat.

VI. Raamatukogulikud märkused kataloogikaardil

Pärast 1945. a ilmunud kirjanduse peakataloogi (G) kaardi pöördele märgiti kataloogitähis LA ja trükise kohaviit lugemissaalis, mis koosnes UDK indeksist ja autorimärgisest. LA kaardile märgiti hoidla ja lugemissaali kohaviidad. Lugemissaalis asunud ainueksplaridel oli kataloogikaardil ainult lugemissaali kohaviit.

VII. Kataloogi ülesehitus

LA ülesehituse aluseks olid üleliidulised reeglid „Единые правила описания произведений печати для библиотечных каталогов. Ч. I. Вып. 2 : организация алфавитного каталога. Москва, 1961.“, mille järgi kataloog jagunes kolmeks osaks:

- eestikeelne kirjandus (end Nõukogude Liidu liiduvabariigi põhirahvuse keeles ilmunud kirjandus)
- venekeelne kirjandus
- ladina tähestikus muukeelne kirjandus (st väliskirjandus).

1. Tähestik

Eestikeelse kirjanduse puhul kasutati võõrtähtedega eesti tähestikku:

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s š z ž t u v(w) õ ä ö ü x y

Ladina tähestikus muukeelse kirjanduse puhul kasutati järgmist tähestikku:

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s š t u v w x y z ž õ ä = ae, ö = oe, ü = ue

Vene jt slaavi tähestikku kasutavates keeltes kirjanduse puhul kasutati järgmist tähestikku:

а б в г д е (ё) ж з и (й) к л м н о п р с т у ф х ц ч ш щ ъ ы ь э ю я

2. Kaartide järjestus

Kaardid olid järjestatud vastavalt "Единые правила ..." (10) tähestikuliselt ühtses reas. Järjestusühikuks oli sõna ja lause. Kirjavahemärke, v.a punkt, ei arvestatud. Sidekriipsuga sõnad olid arvestatud liitsõnaks (v.a. eestikeelne osa, kus sidekriipsuga sõnad arvestati kahe eraldi sõnana). Sidekriipsuga lõppevaid või algavaid sõnu on käsitletud eraldi sõnadena.

Ühesuguse järjestussõna puhul oli kaartide järjestus järgmine:

- 1) perekonnanimi
- 2) kollektiivi nimi
- 3) pealkiri.

Konkreetse autori puhul oli kaartide järjestus järgmine:

- 1) autori teosed (kogutud, valitud või üksikteosed, tema koostatud teosed)
- 2) tema toimetatud tööd
- 3) tema tõlgitud tööd,
- 4) tema kohta tehtud täiendkirjed
- 5) tema nimi teose pealkirjana.

Konkreetse kollektiivautoriga teose puhul oli kaartide järjestus järgmine:

- 1) kollektiivi (asutuse, organisatsiooni, ühenduse jne) nimi autori kohal
- 2) kollektiivi ja selle allasutuse nimi autori kohal
- 3) kollektiivi nimi teose pealkirjas

Ühesuguse pealdise ja pealkirja puhul oli kaartide järjestus järgmine:

- erinevad trükid pöördkronoloogiliselt
- kooliõpikud klasside kasvavas numeratsioonis
- ühe õpiku kordustrükid pöördkronoloogiliselt
- kongresside, konverentside materjalid kronoloogiliselt
- mitmekõitelised teosed köitenumbrite kasvavas numeratsioonis.

3. Kaartide liitmine ja mahakantud kirjanduse kaartide eemaldamine

Kataloogiga töötasid Marju Kolk, Svetlana Kuul ja Mare Vadi. Kataloogi liideti uute teoste kaardid. Liitmise käigus redigeeriti kataloogi (võimaluse korral avati isikute initsiaalid, lisati viitekaarte, parandati kohaviitu jne.). Kustutaja ülesandeks oli eemaldada mahakantud trükiste kaardid. Kui väljaanne otsustati saata lugemissaalist põhifondi, siis kaardi LA kataloogist eemaldas lugemissaali töötaja.

4. Kataloogivormistus

Kirjed olid kataloogis korraldatud viies osas. Igal kataloogi osal olid kastide etiketid erinevat värvi. Kataloog jagunes: eestikeelsed raamatud (kreemikad etiketid), võõrkeelsed raamatud (roosad), venekeelsed raamatud (kreemikad), geograafilised kaardid (rohelised) ja perioodika (valged). Etikettidele kirjutati kasti number ja sidekriipsuga eraldatud tähed või sõnad, millest nähtus, millisest tähest millise täheni võib kataloogikastist kirjandust leida, näiteks: aa–and. Teatud hulga kaartide eraldamiseks kasti kasutati erinevat värvi vahekaarte, millele kirjutati täht, silp, sõna või autori nimi. Kataloogi juurde kuulus kataloogisilt.

VIII. Kataloogimisreeglid ja metoodilised juhised

1. Lühendid eestikeelsete trükiteoste kataloogimiseks ja bibliografeerimiseks. Tallinn, 1971.
2. Võõrkeelsete trükiste kirjeldamise lühendid. Tallinn, 1977.
3. Uut kataloogimises. Tallinn, 1978
4. Trükiste bibliograafiline kirjeldamine. Tallinn, 1981.
5. ISBD(M) : international standard bibliographic description for monographic publications. London, 1987.
6. TRÜ Teadusliku raamatukogu kataloogisüsteemi juht. Tartu, 1988.
7. Tähestikkataloogi korraldamine. Tallinn, 1990.
8. Soovitusi raamatu kirje koostamiseks [vastavalt ISBD(M)ile]. Tallinn, 1997.
9. Единые правила описания произведений печати для библиотечных каталогов. Ч. I. Вып. I, Описание книг. Москва, 1959. (koos hilisemate täiendustega)
10. Сама. Ч. I. Вып. 2, Организация алфавитного каталога. Москва, 1961.
11. ГОСТ 7.1-76 : библиографическое описание произведений печати. Москва, 1977.
12. Библиографическое описание произведений печати : инструктивно-методические указания. Москва, 1978.
13. ГОСТ 7.1-78 : сокращение слов и словосочетаний на иностранных европейских языках в библиографическом описании произведений печати. Москва, 1980.
14. Правила составления библиографического описания. Москва, 1986.

Otsus: 12.02.2003 toimunud kaart-ja sedelkataloogide säilitamise töögrupi koosoleku otsusel TÜR teaduskirjanduse lugemissaalide avakogu tähestikkataloogi alaliselt ei säilitata, sest kataloog ei peegelda enam adekvaatselt lugemissaalide avakogu. Pärast kataloogipassi koostamist säilitada kataloogist 1 näidiskast.

Kataloogipassi koostaja: Svetlana Kuul, dets. 2003

Toimetaja: Malle Ermel

Täiendatud ja kinnitatud TÜR kaart- ja sedelkataloogide säilitamise töögrupi koosolekul
02.06.2004

12.09.2005 kataloog likvideeriti, säilitati üks näidiskast.